

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρελθόν η οικογένεια ήταν κατά κανόνα πατριαρχική. Ο άνδρας, δηλαδή ο πατέρας ή ο γιος όταν δεν υπήρχε πατέρας, ήταν ο αρχηγός της οικογένειας. Με τον τίτλο αρχηγός εννοούμε ότι ο άνδρας ήταν εκείνος που αποφάσιζε για ό,τι αφορούσε τα μέλη της οικογένειας ακόμα και αν τα ίδια τα μέλη όπως: η γυναίκα, τα παιδιά ή και κάποιες φορές συγγενείς δευτέρου βαθμού έπρεπε να πάρουν αποφάσεις για τις ίδιες τις ζωές τους.

Δομή Πατριαρχικής Οικογένειας

Η οικογένεια έχει μια αυστηρή πατριαρχική μορφή, στην οποία ο πατέρας αποτελεί τον απόλυτο και αδιαμφισβήτητο ' 'αφέντη' ' της, ενώ ταυτόχρονα είναι το άτομο που καθορίζει τα συναισθήματα, τις αποφάσεις και γενικότερα την συμπεριφορά όλων των μελών της οικογένειας. Ρυθμιστής του ρόλου του πατέρα δεν είναι σε καμία περίπτωση το ενδιαφέρον του για τα μέλη της οικογένειας του, αλλά η διατήρηση και η προφύλαξη της κοινωνικής του θέσης και της τιμής του ονόματος της οικογένειας. Η υπόληψη υπερτερεί των συναισθημάτων. Η εικόνα και το "φαίνεσθαι" είναι πιο σημαντικά από την ευτυχία των μελών της οικογένειας.

Ο γάμος στηριζόταν στα κοινωνικο-οικονομικά συμφέροντα των δύο συμβαλλομένων οικογενειών. Επομένως ο έρωτας ή η ρομαντική αγάπη δεν αποτελούσε προϋπόθεση, ούτε υπήρχαν προσδοκίες για ανάπτυξη ενός τέτοιου είδους αγάπης. Η επιλογή συντρόφου γινόταν από τους γονείς και οι επιθυμίες του ζευγαριού δε θεωρούνταν συνήθως σημαντικές. Για παράδειγμα έτσι, όταν κάποιο άτομο βρισκόταν σε ηλικία γάμου, η επιλογή συντρόφου γινόταν από τους γονείς στη βάση συγκεκριμένων κοινωνικο-οικονομικών δεδομένων

ενώ τα δύο υποψήφια άτομα παρέμεναν, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, αμέτοχα στην όλη διαδικασία..Οι οικογένειες ήταν πολυμελείς – τα παιδιά αποτελούσαν οικονομική επένδυση για μια οικογένεια αφού τόσο οι αγροτικές εργασίες όσο και οι δουλειές του νοικοκυριού απαιτούσαν μεγάλο αριθμό εργατικών χεριών.Τα παιδιά έπρεπε να είναι υπάκουα στους συγγενείς [βρίσκονταν σε παρόμοια κοινωνική θέση όπως και οι γυναίκες] ενώ παράλληλα, δεν ανατρέφονταν με βάση τις ανάγκες τους αλλά οι γονείς ενδιαφέρονταν περισσότερο για τη συνεισφορά τους στις κοινές οικογενειακές ασχολίες που είχαν ως στόχο την επιβίωση της οικογένειας. Αυτό φυσικά δε σήμαινε πως οι γονείς δεν αγαπούσαν τα παιδιά του.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1. Προϊστορική Εποχή

Πριν την εμφάνιση του αρότρου, ηγετική θέση μέσα στην οικογένεια είχε η γυναίκα (παλαιολιθική εποχή).Ήταν η εποχή της μητριαρχίας. Η γυναίκα λατρεύτηκε ως θεά-Μητέρα, ως θεά της γονιμότητας, μιας και αυτή ήταν που έφερνε στον κόσμο παιδιά. Την σέβονταν και την εκτιμούσαν, γιατί είχε κυρίαρχη θέση στην οικογένεια αλλά και στην αγωγή και στην ανατροφή των παιδιών είχε την αποκλειστική μέριμνα. Η θέση της ενισχυόταν και από το γεγονός ότι ήταν σίγουρη ως μάνα των παιδιών που γεννούσε, ενώ ο πατέρας ήταν αμφισβητούμενος.

Στην μητριαρχική οικογένεια τα παιδιά έπαιρναν το όνομα της μητέρας και την περιουσία την έπαιρναν οι κόρες (Αμαζόνες).Την εποχή λοιπόν της μητριαρχίας τα παιδιά μεγάλωναν κοντά και στους δύο γονείς, τους συνόδευαν στο κυνήγι και στην αναζήτηση ριζών. Ο πατέρας φρόντιζε τα παιδιά και τα μάθαινε οτιδήποτε χρήσιμο για την επιβίωσή τους καθώς και τεχνικές κυνηγιού.

Με την εμφάνιση όμως του αρότρου τα πάντα ανατρέπονται. Η γυναίκα δεν έχει την σωματική δύναμη να οργώνει και έτσι η ισχύς και η εξουσία περνάνε στον άντρα (πατριαρχία).Η επικράτηση του πατέρα – συζύγου, επιδεινώνει τη θέση της μητέρας-θεάς και την κάνει σκλάβο και υποταγμένη στις απαιτήσεις του συζύγου-εξουσιαστή.Έτσι την ανατροφή των παιδιών την έχει τώρα αποκλειστικά η μητέρα χωρίς να υπάρχει η παλιότερη μυθοποίηση για το όνομά της, κάτι που της επιβάλλεται από τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν και από το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί.

2. Αρχαία Αθήνα

Στην Αρχαία Αθήνα, η θέση της γυναίκας-μητέρας ήταν πολύ υποβιβασμένη. Όλη τη μέρα ήταν κλεισμένες στο σπίτι κι ασχολούνταν με τις οικιακές δουλειές. Ανάλογη ήταν και η αγωγή των κοριτσιών, τα οποία μάθαιναν να ράβουν και να γνέθουν ενώ μάθαιναν ελάχιστα να γράφουν και να διαβάζουν. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι τα παιδιά είχαν ελάχιστη επικοινωνία με τον πατέρα, ο οποίος ή θα εργαζόταν όλη μέρα (χαμηλή – μεσαία τάξη) ή θα ασχολούνταν με τα ζητήματα του δήμου. Αυτονόητο, λοιπόν, είναι ότι την ανατροφή των παιδιών –όσο της επέτρεπαν οι δυνατότητές της- την είχε η μάνα, η οποία όντας φυλακισμένη στο σπίτι και μη μπορώντας να προσφέρει τις κατάλληλες γνώσεις και την σωστή αγωγή στα παιδιά της.

3. Αρχαία Σπάρτη

Στην αρχαία Σπάρτη, η κατάσταση ήταν πολύ πιο διαφορετική από εκείνη της Αθήνας. Η θέση της γυναίκας-μητέρας δεν ήταν υποβαθμισμένη και τύγγανε του ίδιου σεβασμού με τον άντρα-πατέρα. Η καλύτερη θέση της γυναίκας στην αρχαία Σπάρτη, είχε ως αποτέλεσμα την αγωγή των παιδιών να την αναλαμβάνουν οι γονείς ως τα έξι χρόνια τους.

5. Μεσαίωνας

Στην περίοδο αυτή που οι κοινωνικές τάξεις είχαν τεράσιο χάσμα, ο πατέρας των χαμηλών τάξεων προσπαθούσε να βρει δουλειά και αδιαφορούσε μαντελώς για την αγωγή των παιδιών, ενώ η μητέρα προσπαθούσε μόνη της να αναθρέψει τα παιδιά. Οι βιοτικές συνθήκες όμως όχι μόνο δεν επέτρεπαν την σωστή διαπαιδαγώγησή τους, αλλά ούτε καν την επιβίωσή τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αμάθεια του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού και τους μεγάλους κοινωνικούς διαχωρισμούς της εποχής αυτής.

6. Αναγέννηση

Την εποχή αυτή, βελτιώνονται οι βιοτικές και κοινωνικοπολιτιστικές συνθήκες, ανοίγονται μεγαλύτερες ευκαιρίες μόρφωσης για τα παιδιά. Στις ευκατάστατες οικογένειες οι γονείς δεν έχουν ανάμειξη στην αγωγή του παιδιού, τα οποία μεγάλωσαν με

παραμάνες[(Ερωτόκριτος)-Φροσύνη], καθηγήτριες ξένων γλωσσών και πιάνου κτλ. Στις χαμηλές τάξεις την ανατροφή των παιδιών την είχε η μητέρα, ενώ ο ρόλος του πατέρα είναι έμμεσος αφού κύριο μέλημά του ήταν η συνεχής προσπάθεια να έχει μόνιμη εργασία.

7.Τουρκοκρατία

Την εποχή αυτή, λόγω των άσχημων συνθηκών και του πολέμου, κανείς από τους γονείς δεν είχε την δυνατότητα, αλλά και την διάθεση, να αναθρέψει σωστά τα παιδιά του.Ο πατέρας βρισκόταν συνεχώς μακριά από το σπίτι και τα παιδιά του, αλλά ακόμα και να ήταν σπίτι, τα προβλήματα και οι έγνοιες που απασχολούσαν κάθε Έλληνα πατριώτη δεν τον άφηναν ασχοληθεί με την οικογένεια.Αλλά και η μητέρα λόγω της κρίσιμης κατάστασης του πολέμου, δεν ήταν σε θέση να διαπαιδαγωγήσει σωστά τα παιδιά της, μιας και κυρίαρχος φόβος και ιδέα ήταν να αποτρέψει ενδεχόμενη αρπαγή τους από τους Τούρκους.Τα κρυφά σχολεία είχαν αντικαταστήσει κάπως την αγωγή των γονιών, όσο αφορούσε την επιμόρφωση των παιδιών.

8.Σημερινή Εποχή

Οι ιδεολογικές και κοινωνικές αλλαγές της σημερινής κοινωνίας, έχουν επιφέρει αλλαγές και στην αγωγή των παιδιών. Σήμερα και οι δύο γονείς προσπαθούν να προσφέρουν την καλύτερη διαπαιδαγώγηση στα παιδιά, χωρίς να χωρίζονται οι ρόλοι σύμφωνα με παρωχημένες αντιλήψεις ότι π.χ. μόνο η μητέρα είναι υπεύθυνη.

Η βιομηχανική επανάσταση και το φεμινιστικό κίνημα συνεβαλλαν στο να 'βγει' από την οικογένεια η μητέρα και να περάσει στον παραγωγικό χώρο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να καταρριφθεί ο παραδοσιακός ρόλος του πατέρα και ο ίδιος να συμμετάσχει ενεργά στην ανατροφή των παιδιών. Υπάρχει όμως και η περίπτωση, κατά την οποία συγκεκριμένες συνθήκες εργασίας απομακρύνουν τον πατέρα από τα παιδιά και είναι συνεχώς κουρασμένος. Η σημερινή αγωγή που προσφέρουν οι γονείς, εμπνέεται από τον σεβασμό στην προσωπικότητα του παιδιού και προσπαθούν να διαμορφώσουν μια προσωπικότητα με εσωτερική και εξωτερική ελευθερία και αυτονομία και κυρίως μια προσωπικότητα με αγάπη για τον συνάνθρωπο. Οι Έλληνες γονείς προσπαθούν να δώσουν στα παιδιά τους μέσω της αγωγής τα αγαθά του πολιτισμού μας, τους δίνουν πνευματικά, ηθικά και υλικά εφόδια για την αντιμετώπιση της ζωής και προσπαθούν να αναπτύξουν τις ατομικές δυνατότητες και ικανότητες, για να ανταπεξέλθουν τα ίδια στις μελλοντικές δυσκολίες και τα προβλήματα που θα τους παρουσιαστούν.

Πρέπει όμως να σημειωθεί το εξής:Οι γονείς στην Ελλάδα μεγάλωσαν κάτω από αυστηρή αγωγή και διαπαιδαγώγηση και πολύ συχνά εφαρμόζουν αυτήν την αυστηρή αγωγή στα παιδιά τους, με αποτέλεσμα να γίνονται αυταρχικοί, να μη δίνουν αυτονομία και ελευθερίες, να πιστεύουν ότι τα παιδιά είναι ανώριμα για να πάρουν κάποια απόφαση, κάνοντας στο τέλος πιο μεγάλη τη διαφορά των φύλων.

Το πιο σημαντικό όμως με τους νέους γονείς είναι ότι προσπαθούν να πλησιάσουν τα παιδιά τους, να επικοινωνήσουν μαζί τους, χωρίς να υπάρχουν οι τεράστιες προκαταλήψεις των παλαιότερων ετών για το ποιος είναι υπεύθυνος από τους γονείς για την αγωγή των παιδιών και την ανατροφή τους.

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

Η δομή της οικογένειας ορίζεται ως ο αριθμός των μελών της οικογένειας, καθώς και η σύνθεση των ρόλων και των θέσεων των μελών της, όπως ο πατέρας, η μητέρα, ο γιος, η κόρη, οι παππούδες, οι θείοι, και οι άλλοι συγγενείς. Η ελληνική οικογένεια έχει υποστεί βασικούς μετασχηματισμούς όπως από πυρηνική οικογένεια σε εκτεταμένη, διαζευγμένη ή ανασυγκροτημένη οικογένεια, από πατριαρχική οικογένεια τείνει προς συντροφικότητα, από αταρκες οικονομικό σύστημα έχει γίνει καταναλωτικό οικογενειακό σύστημα και από οικογένεια γέννησης πολλών παιδιών έχει φτάσει στην υπογεννητικότητα. Όλα αυτά τα δεδομένα έχουν επιφέρει επίσης μεταβολές στην εσωτερική λειτουργία της και έχουν οδηγήσει στην ανανέωση και την αναπροσαρμογή των ρόλων που αναλαμβάνουν τα μέλη της. Η ελληνική οικογένεια δεν διαφέρει ουσιαστικά από την οικογένεια των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όμως επειδή όλες αυτές οι ραγδαίες εξελίξεις, δεν έχουν αφομοιωθεί εξίσου από όλα τα κοινωνικά στρώματα και όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα, γι' αυτό και συναντά κανείς στην ελληνική οικογένεια όλα σχεδόν τα οικογενειακά χαρακτηριστικά, τα παραδοσιακά και τα σύγχρονα.

